ד: הכל מעריכין פרק ראשון ערכין

וכמה פחות שבערכין שלשה שקלים. תנ"ג דתמר כתוספתא דמכילתין הרי עלי ערך סתם מביא המועט וכמה (תת) המועט ה' שקלים (מלעים) י"ל [1] דהתם נסתם ערך דזכר [2] (ונקבה) הוא: **קרי** ביה [3] ערך בערכך. מיתורא בערכך [4] דמלי למכתב ערך ומיתורא דרים [5] ואיכו ערך גופיה איכטריך:

לומר שאין נידון בהשג יד. מ"ט כמפרש דמי דכיון דתמר ערך סתם עלי ויודע הוא שזהו פחות שבערכין ג' שקלים כמ"ד הרי עלי ג' שקלים [6] ולא דמי לתומר ערך פלוני דהתם לא מוכחת מילתא דאין הכל יודעין [7] שנותיו אבל הכא דכר גלוי הוא שהרי לא תלה בשום אדם לשון הקונטרס וקשה דהא כי אמר ערך פלוני עלי יודע הוא שאינו [8] כן אדם וחייב ה' סלעים ונידון בהשג יד שנטלע אחד מו בשנים וגראה לפרש כמפרש דמי דהוי כמו תומר בהדיא הרי עלי שלש סלעים הואיל ואמר ערך סתם דודאי אי אמר ערך פלוני כן עשרים אף על פי שיודע שיתחייב חמשים סלעים מ"מ גזירת הכתוב [9] כיון שתלה הערך בנערך גזירת הכתוב הוא שידון בהשג יד ואינו כמו מפרש הרי עלי ג' סלעים לנדק הבית [10]: **הוא** והקדש שותפין בו'. פי' בקונטרס דגבי הקדש נקט שותפות לומר שהוא והקדש חולקין דמקדיש בעין יפה מקדיש אבל גבי מכירה שייך [11] דמשמעין לשון שומא כלומר שיומו אומו אבר שמכר לאיזה מלאכה הוא לאוי אבר [12] ולפי שויה יטול: **והא** אמר והחמור דליתנהו בערכין ואינו נידון בכבודו. וכל שכן כשמקדיש [13] הגוף [14] דפשטה קדושה בכולה: **הא** [15] א קשיא הא בקדשי מזבח הא בקדשי בדק הבית. בריימתא בקדשי מזבח [16] דאמר לאם תמור הקדש לדמי עולה ואינו נידון בכבודו דכי כתיב נפשות גבי ערכין כתיב בדק הבית מינהו וכי אמרינן אנו דנידון בכבודו אפילו טומטום שנולד לדמיו לבדק הבית:

ימכר

ד"א נפשות אין לי אלא איש שהעריך בין איש בין אשה אשה שהעריכה איש אשה שהעריכה אשה מנין ת"ל נפשות דבר אחר נפשות להביא מנוול ומוכה שחין והא אפיקתיה להנך הנך לא צריכי קרא מ"ט כיי' שקול הוא ויבואו כולם כי איצטריך קרא למנוול ומוכה שחין הוא דאצטריך והיה ערכך לרבות טומטום ואנדרוגינוס לדמים דמים למה לי קרא לא יהא אלא [1] דמי דיקלא אילו אמר דמי דיקלא מי לא יהיב אמר [2] רבא לומר [3] שנידון בכבודו סד"א נדר בערכך כתיב כל שישנו בערכין נידון בכבודו וכל שאינו בערכין אינו נידון בכבודו [4] א"ל אביי ודלא איתיה בערכין מי נידון בכבודו והתניא [5] ראש עבד זה הקדש הוא [6] והקדש שותפין בו [7] ראש עבד מכור לך משמנין ביניהם [8] ראש חמור זה הקדש הוא והקדש שותפין בו [9] ראש חמור מכור לך משמנין ביניהם [10] ראש פרה מכור לך לא מכר אלא ראשה [11] של פרה ולא עוד אלא אפילו [12] ראש פרה הקדש אין להקדש אלא ראשה וא"ר פפא דהא מזדבן רישא דתורא בבי טבחא והא חמור ופרה ליתנהו בערכין ואין נידון בכבודו וליטעמיך תיקשי לך עבד דאיתיה בערכין ואין נידון בכבודו אלא לא קשיא הא בקדשי מזבח הא בקדשי בדק הבית במאי אוקימתה בקדשי מזבח אימא סיפא ולא עוד אלא אפי' אמר ראש פרה זו הקדש אין להקדש אלא ראשה אמאי תפשוט קדושה בכולה מי לא תניא" האומר

רגלה

אין לי אלא איש שהעריך בין איש בין אשה אשה שהעריכה איש אשה שהעריכה אשה מנין ת"ל נפשות לרבות מנוול ומוכה שחין [1] שיכול נדר בערכך [2] כל שישנו בדמים ישנו בערכין וכל שאינו בדמים אינו בערכין ת"ל נפשות [3] והיה ערכך לרבות טומטום ואנדרוגינום לדמים שיכול נדר בערכך כל שישנו בערכין ישנו בדמים וכל שאינו בערכין אינו בדמים תלמוד לומר והיה ערכך הזכר זכר ולא [4] טומטום ואנדרוגינום יכול לא יהו בערך איש אבל יהיו בערך אשה ת"ל והיה ערכך הזכר ואם נקבה היא זכר ודאי נקבה ודאית ולא טומטום ואנדרוגינום אמר מר בערכך לרבות ערך [5] סתום מאי ערך סתום דתניא [6] האומר ערך סתום עלי נותן כפחות שבערכין וכמה פחות שבערכין שלשת שקלים ואימא חמשים [7] תפשתה מרובה לא תפשתה תפשתה מועט תפשתה ואימא שקל דכתיב [8] וכל ערכך יהיה בשקל הקודש ההוא בהשג יד הוא דכתיב ואלא קרא [9] למה לי אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה לומר שאינו נידון בהשג יד מאי טעמא כמפרש דמי איכא דאמרי אמ' רב נחמן אמר רבה בר אבוה נידון בהשג יד פשיטא מהו דתימא כמפרש דמי קמשמע לן ד"א בערכך ערך כולו הוא נותן ואינו נותן ערך [10] דמי אברים והא אפיקתיה לערך סתם קרי ביה ערך בערכך יכול שאני מוציא דבר שהנשמה תלויה בו תלמוד לומר נפשות נפשות ולא את המת והא אפיקתיה קרי ביה נפש נפשות אוציא את המת ולא אוציא את הגוסס תלמוד לומר [11] והעמיד והעריך אי הכי מת נמי תיפוק לי מוהעמיד והעריך הכי נמי ואלא נפש נפשות למה לי כדבעינן למימר קמן ד"א נפשות אין לי אלא אחד שהעריך אחד אחד שהעריך מאה מנין ת"ל נפשות

ד"א נפשות אין לי אלא איש שהעריך בין איש בין אשה אשה שהעריכה איש ואשה שהעריכה אשה מנין ת"ל נפשות דבר אחר נפשות להביא מנוול ומוכה שחין והא אפיקתיה להנך הנך לא צריכי קרא מ"ט כיי' שקול הוא ויבואו כולם כי איצטריך קרא למנוול ומוכה שחין הוא דאצטריך והיה ערכך לרבות טומטום ואנדרוגינום לדמים דמים למה לי קרא לא יהא אלא [1] דמי דיקלא אילו אמר דמי דיקלא מי לא יהיב אמר [2] רבא לומר [3] שנידון בכבודו סד"א נדר בערכך כתיב כל שישנו בערכין נידון בכבודו וכל שאינו בערכין אינו נידון בכבודו [4] א"ל אביי ודלא איתיה בערכין מי נידון בכבודו והתניא [5] ראש עבד זה הקדש הוא [6] והקדש שותפין בו [7] ראש עבד מכור לך משמנין ביניהם [8] ראש חמור זה הקדש הוא והקדש שותפין בו [9] ראש חמור מכור לך משמנין ביניהם [10] ראש פרה מכור לך לא מכר אלא ראשה [11] של פרה ולא עוד אלא אפילו [12] ראש פרה הקדש אין להקדש אלא ראשה וא"ר פפא דהא מזדבן רישא דתורא בבי טבחא והא חמור ופרה ליתנהו בערכין ואין נידון בכבודו וליטעמיך תיקשי לך עבד דאיתיה בערכין ואין נידון בכבודו אלא לא קשיא הא בקדשי מזבח הא בקדשי בדק הבית במאי אוקימתה בקדשי מזבח אימא סיפא ולא עוד אלא אפי' אמר ראש פרה זו הקדש אין להקדש אלא ראשה אמאי תפשוט קדושה בכולה מי לא תניא" האומר

רגלה

נפשות כסיב כל שישנו בערכין נידון בכבודו. אפי' כשאמר דמי לאשי עלי ולא שאינו בערכין כשאמר דמי לאשי עלי ולא שאינו נידון בכבודו **דנפשות גבי ערך כתיב קמ"ל: משמנין ביניהן.** כמה שוה ויתלוקו דמיו. ומבעיא לי אמאי נקט התם שותפין והכא משמנין יב: **וא"ר פפא.** מאי טעמא דגבי פרה לא תלה אלא לאשה: **דהא מזדבן ריש תורא בבי טבחא.** אבל לאם עבד ולאם חמור אין דרך למכור הלכך לפלגיה זכויה לפלגיה לקדשיה: **ואין נידון בכבודו.** דקתני הוא והקדש שותפין בו ולא נידון בכבודו: **ומא עבד דאיתיה בערכין.** כדקתני במתני' וקתני בהך בריימתא גבי עבד נמי הוא והקדש שותפין בו ולאין נידון בכבודו: **אלא ל"ק.** הך בריימתא דקדשי מזבח דאמר לאם תמור לו עבד זה לדמי עולה אין נידון בכבודו יג: דכי כתיב נפשות גבי ערכין כתיב בדק הבית מינהו וכי קאמרינן אנו דנידון בכבודו אפילו טומטום שנולד דמיו בקדשי בדק הבית: **פשטו קדושה בכולה.** הואיל ומזיא להקרבה: תימכר

מסורת הש"ס

א) [ל"ל ב.], ג), [ומנחה ח. ומ"ק ג.], ד) [נזיר נח: כ"ק ג. וחמים ד:], ה) [נקמן יח. כ"מ קיד.], ו) [תוס' פ"ב ה"ו.], ז) תמורה יח: קדושין ז. [חולין סט:], ח) [ומ"ק ג.], ט) [ל"ל בערכך.], י) כ"מ דהתם נתומר ערך דזכר והכא נסתם ערך. כ) [כ"ה בערכך ל"ק.], ל) [כ"מ דרים ל"ק.], מ) פ"ה דלאם ר"ש הגיע אלא פשטה ודי ל"ק הכא לפשטו.

תורה אור השלם

1. והיה ערכך הזכר מבן חמשים שנה ועד בן עשרים שנה והיה ערכך חמשים שקל כסף בשקל הקדש:
ויקרא כז ג
2. וכל ערכך יהיה בשקל הקדש עשרים גרה יהיה השקל:
ויקרא כז כה
3. ואם כל בהמה טמאה אשר לא יקריבו ממנה קרבן ליי והעמיד את הבהמה לפני הכהן:
ויקרא כז יא

הגהות הב"ח

(א) נס' אינו נידון בכבודו קמ"ל ל"ל אמרי: (ב) רש"י ד"ה כמפרש וכו' ויודע הוא זה שפחות שבערכין:

רבינו גרשום

לרבות טומטום ואנדרוגינוס לדמים. שנודרים ויכול אדם לומר דמיי עליו: ת"ל והיה. מן והיה ערכך ליה לדמים שיהא בדמים ומן ערכך הזכר ואם נקבה ממעט ליה מערכין, ופחות מרובה לא תפשת. דאימא מרעט: תפשת מרעט תפשת. דאסר אי איכא מאן דאמר מרובה תפשת ריש בכלל המרובה מרעט ולא סתר דברין]] בהשג יד כתיב. [וכדאמרן] לעיל: ואלא קרא למה לי. כיון דמן תפשת מרעט שמעינן פחות שבערכין בערכך למה לי: ליכר שאינו נידון בהשג יד. שאם אין לו אלא שקל שנותנהו ויהא פטור מכאן ואילך אלא חייב הוא בערך שלם משום דמפרש שלשת שקלים דמי: [[ואיכא דאמרי. כדי: פשיטא. דהא ערך סתם קאמר וראוי ליידון בהשג יד: מהו דתימא כו' כדבעינן למימר לקמן דאיצטריך למגזל אלמוקה שחין: והא אפיקתיה. לנפשות להנך לאין לי אלא אחד שהעריך אחד כו' ולאשה שהעריכה כו': הנך לא צריכי קרא. דשקול הוא. [[ויבואו כולם]]. כלומר דהתיבא דלעיל דאחד מערך [[אחד]] מן איש כי יפליא [[בערכך]] הני נמי שקולים למילף נמי [[מאדם]] [[איש]] דמה לי אחד שהעריך אחד או אחד שהעריך מאה. דכי דיכי דאחד שהעריך אחד קדש ערכו הכי נמי קדיש כי ערך מאה וכי היכי דאיש מעריך [[איש]] אף אשה מעריכה דהשווה הכתוב אשה לאיש. ודבר שהנשמה תלויה בו נפיק מנפש ומת דנוסס נפקי מדהכמיה: איתיה ליה נפשות למנוול ומוכה שחין: לזכר שנידון בכבודו של אבר. שאם אמר נמי דמי אבר אחר עלי נידון לפי חשיבות האבר אם הוא אבר שהנשמה תלויה בו נידון לפי דמי כולו ואם לאו לא אמר כלום: הוא והקדש שותפין בו. כלומר הואיל הראשו הקדש והנף שלו ואינו יכול לחלוק הראש מן הגוף שניהן שותפין בו ואינן יכולין למוכרו ולחלוק דמיו מפני חלק ההקדש שהרי יש בו מעילה: משמנין ביניהן. הואיל ותחלקן דמיו הוא מוכרין [[אותו]] ותחלקן דמיו אי יפרה האחד חלק חברו: אין לי להקדש אלא ראשה. הואיל דעשוי הוא למכור ראש של בהמה ולא דנוף בבית הקצבות: ואין נידון בכבודו. דלא הוי מליה הקדש אע"ג דנשמה תלויה בראש: הא בקדשי מזבח כו'. כלומר הא דאמר שנידון שיתפין דאקדישה קדושת מזבח: והא דאקדישה בקדושת בדק הבית נידון בכבודו דהיינו דומיא דערכין דהוו קדושת בדק הבית.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com